

emсли info

Nr. 2 (24) **Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liit** mai 2003

JUHTKIRI

JUHTIMISE VÄLJAKUTSED 21. SAJANDIKS

Infolehe juhtkirjas tutvustame seekord üht raamatut, mille lugemine on soovitatav kõikidele juhtidele ja liidritele.

lk. 2

EUROOPA

Aivar Roop Eesti Euroopa Liikumisest ja Merle Haruoja Inimõiguste Instituudist kirjutavad, miks 14. septembril hääletada ja mida rahvahääletuse tulemus meile tähendab.

lk. 3

KESKKONNAARUANNE

Mis, miks, kellele ja kuidas: sellest kirjutab Anu Kõnnusaar ELFist. EMSL tegi oma juba ära.

lk. 9

ESIMENE EESTI VABATAHTLIKE FOORUM

25. aprillil kogunesid inimesed Tartusse Eesti esimesele vabatahtlikkuse teemat käsitlevale foorumile.

lk. 7

MAKSUSTAMINE

Raidla & Partnerid advokaat Maiu Fischer kirjutab, mida ühendustel on vaja teada tulumaksusoodustustest ja käibemaksust.

lk. 11

ÜHENDUSED JA KOV HARJU MAAKONNAS

Riin Kranna uurib, kuidas meil Harju maakonnas läheb.

lk. 9-10

NÕUANDED

Nagu kombeks, on EMSLi infolehe tagakaanel meie meelest vajalikud nõuanded ning EMSLi uue raamatu tutvustus. Nõuannetes saate teada, millised nõuded on üritustel eesti keele kasutamiseks ning mida oleks igal ürituse korraldajal hea teada, arvestades puuetega inimeste vajadusi.

lk. 12

EESTI KENNELIIT

Ühendused tegutsevad kõikvõimalikes valdkondades ja nii ka EMSLi liikmed – sotsiaalteenused, kodanikuõiguste kaitse, haridus, tervishoid, keskkond. Keskkonna valdkonnas on tegev ka selles infolehes ennast tutvustav EMSLi liige, Eesti Kennelliit.

lk. 8

EESTIMAA LOODUSE FONDI Keskkonnafestival 2003 MEIL ON ELU KESET METSA

30. mai – 1. juuni Rõuge Ööbikuurus.

lk. 8

EMSLI KEVADKONVERENTS JA AASTA 2002 TEGIJATE TUNNUSTAMINE

Neljandal leheküljel võib lugeda, millest kõnelesid esinejad EMSLi kevadkonverentsil "Vastutus – meie edu saladus".

Seitsmendat korda tunnustas EMSL tegijaid heategevuslikus ja kodanikualgatuslikus maailmas. Anname ülevaate, kes olid selle aasta tegijad, mida nad ise arvavad ja mida teised nendest mõtleavad.

lk. 4-7

LÕUNA- JA EDELA-EESTI TUGIKESKUS

Viljandimaal ja Pärnumaal on registreeritud kokku üle 1 683 ühenduse. Nende toetamise ja teenindamisega tegeleb Lõuna- ja Edela-Eesti (LEE) tugikeskus.

lk. 2

EESTI - NORRA

EMSL alustas juba möödunud aastal ühisprojekti Norra saatkonna toel, mille eesmärgiks on Eesti ja Norra ühenduste vahel tõiste sidemete ja ühisprojektide loomine. 25.-26. aprillini viibisid EMSLi kutsel Eestis Norra spetsialistid, kelle tegemistest saate infolehes ka lugeda.

lk. 5

UNGARI 1%

Kogu töde Ungari erilisest 1% maksuseadusest ICNLI vahendusel.

lk. 10

JUHTKIRI

Tavaliselt kirjutame juhtkirjas mõnest olulisest arengust või suunast ühendusi mõjutavas keskkonnas. Seekord aga otsustasime lugejatele hoopis tutvustada ühte autorit ja tema raamatut, mis tuleb müügile sügisel!

Peter F. Drucker "JUHTIMISE VÄLJAKUTSED 21. SAJANDIKS"

20. sajandi suurimaks juhtimise teooria liidriks peetakse Peter F. Druckerit. Võib julgelt väita, et Drucker leiutas juhtimise kui teadusharu 1950ndatel, muutes selle tol ajal ignoreeritud distsipliini vajalikuks sambaks tänapäeva ettevõtluses. Oma uues raamatus "Juhtimise väljakutsed 21. sajandiks" vaatleb Drucker sotsiaalseid ja majanduslikke muutusi 21. sajandi ühiskonnas. Ta uurib, kuidas juhtimine – mitte valitsus ega turg – peaks uutest oludes orienteeruma.

Drucker nimetab perioodi, milles me praegu elame, Sügavaks Üleminekuks (*profound transition*), kus muutused on veel radikaalsemad kui need, mis kerkisid esile 19. sajandi keskel teise tööstusrevolutsiooni ajal või mis tekkisid II maailmasõja ja sellele järgnenud depressiooni ajal. Tulevikku vaadates analüüsib juhtimise teooria meister jõudusid, mis mõjutavad ühiskonda ja majandust, ning kirjeldab, kuidas organisatsiooni struktuur peaks muutuma, et nendest muutustest lähtuvalt edukalt käituda.

"Juhtimise väljakutsed 21. sajandiks" pakub juhtimiskesksete teemade kohta revolutsioonilisi ideid ning perspektiive. Raamatus vaatleb autor juhtimise uusi paradigmasid – kuidas need on muutunud ja kuidas nad muudavad meie arusaamu juhtimise praktikast ja põhimõtetest. Drucker analüüsib strateegia uusi reaalseid näiteid, kuidas olla juht muutuste perioodil ja seletab "uue inforevolutsiooni" olemust ja selle mõju juhtimisele. Samuti vaatleb ta nn teadmustöötaja (*knowledge worker*) tootlikkust ja näitab, et suurema tootlikkuse saavutamiseks on vaja muuta inimeste ja organisatsioonide peamised hoiakud ja töö enda struktuuri. Ta käsitleb ka infot, mida juhid vajavad ja mida nad peavad vahendama, et suuremat tootlikkust saavutada.

Lõpetuseks pühendub Drucker suurimale väljakutsele – kuidas korraldada oma elu ja tulla samal ajal toime nõudmistega, mida üha pikemaks muutuv töötamise aeg ja pidevalt muutuv töökoht inimestele esitavad.

Peter Druckeri raamatud on olnud rahvusvahelised bestsellerid ja tähtsused juhtimise teooria arengus. Drucker on olnud väga edukas õppejõud paljudes USA tunnustatud ülikoolides (20 aastat New Yorgi Ülikooli Ärikooli juhtimisteooria professor). Alates 1971. aastast on ta ühiskonnateaduste professor Claremonti Ülikoolis California osariigis, mille ärijuhtimise magistriprogramm kannab nime *Peter F. Drucker Graduate School of Management*.

Nii tutvustab raamatut kirjastus PEGASUS.

Kui mul paluti kirjutada raamatusse oma soovitus, siis tegin seda järgmiselt: Druckeril on minu jaoks kolm väärtust. Esiteks oskab ta teadmisi edasi anda mõistetaval, kergel ja teostataval viisil. Olgu tippjuht või vabatahtlik, Druckerit avastades saab oma tööd paremini korraldada, kavandada ja ellu viia. Teiseks on tal võime kaotada piirid äritegevuse, kodanikualgatuse ja avaliku sektori vahel. Vastandamise asemel loob Drucker sildu teemade ja eesmärkide vahel, liidab ka neid gruppe ja vorme, keda me alati ise oma partneriteks ei pea. Kolmandaks, ta suudab oma raamatutes olla inimlik ja ajatu. Druckeri teadmised põhinevad aastakümnete kogemusel. Minu palvel kirjutas Peter Drucker eestikeelsele väljaandele uue eessõna. Väljaandja on kirjastus Pegasus ja EMSLi liikmed saavad raamatu soodsama hinnaga.

KRISTINA MÄND
EMSLi juhataja
kristina@ngo.ee

TUGIKESKUS

LÕUNA- JA EDELA-EESTI TUGIKESKUS

Arendame, julgustame ja toetame kodanikualgatust

Mittetulundusühenduste Lõuna- ja Edela-Eesti Tugikeskus (MTÜ LEE Tugikeskus) käib oma neljandat sisutihedat aastat. Oleme osa üle-eestilisest erinevates piirkondades paiknevate piirkondlike tugikeskuste võrgustikust. Meie nõustamisalaks on Viljandimaa, Pärnumaa ning Valgamaalt Tõrva kant. Tööd alustasime 2000. aasta algul (5. jaanuaril 2000 toimus pidulik lepingu allakirjutamise tseremoonia). Tegutseme Kodukant Viljandimaa juures.

Ühendused korrastuvad

2002. aasta peamiseks eripäraks on ühenduste juuridiline ja organisatsiooniline korrastamine. Teel Euroopa Liitu on erinevate rahastamisallikate avanemine toonud teadmise ja veendumuse, et europrojektides osalemiseks ja neist raha taotlemiseks on vajalik juriidiliselt registreeritud organisatsioon. Seetõttu soovitakse väga palju infot ja praktilist abi mittetulundusühingute loomisest ja seltsingute ümberkujundamisest seltsideks.

Tuleb ette ka lausa spetsiifilist konsulteerimist. Näiteks MTÜ Võhma Ekraan, kellega on keskusel välja kujunenud pikaajaline sisuline koostöö, on unikaalne selle poolest, et pakub kogu Võhma väikelinna piirkonnas kaabelviteenust ja sellest aastast ka internetiteenuseid. Sellise tegevuse õiguslike küsimuste lahendamises oleme koos ühinguga püüdnud leida mõistlikke võimalusi.

Õppepäevad

Euroopa Liidu teemat käsitleme käesoleval aastal õige mitmel õppepäeval, sest rahvahääletuse aeg läheneb ning inimesed vajavad praktilist infot tegeliku olukorra ja uute võimaluste kohta. Heaks abiks tugikeskuste ettevalmistamisel struktuurifondide osas on EMSLi projekt, mis annab võimaluse ka väikeühenduste teavitamiseks üle Eesti.

Jätkuvalt on aktuaalne raamatupidamise ja maksustamise teema, sest info muutub tihti ning on üsna keerukas. Seetõttu on raamatupidamiseminarid järjepidevalt rahvarohked.

Suur nõudlus on projektiõppe järele ning sellest lähtuvalt oleme korraldanud mitmeid koolitusi, teiste hulgas ka suvise projektikooli. Ilmselt tuleb samalaadne üritus taas läbi viia.

Aasta tegijad

Rõõmustavate traditsioonide hulka võib kahtlemata lugeda aasta tegijate väljaselgitamise, mille tänavu ühendasime kodanikuühenduste päevaga nii Pärnus kui Viljandis. See on oodatud sündmus, mis annab võimaluse tunnustada neid, kes teevad väga olulist, kuid sageli üldsuse piisava tähelepanuta jäänud tööd. 2002. aasta Viljandimaa parim annetaja Arnold Kimber ütles tunnustamispäeval oma sõnavõtus, et ta mõistab, kui raske on vabaühenduste esindajatel käia toetust palumas. Seepärast otsustas Arnold Kimber oma eelmise aasta linnavolikogu esimehe palga suunata kindlatele mittetulundusühingutele. Järgimist vääriv ettevõtmine!

Kogu piirkondlike tugikeskuste võrgustiku tegevust on rahastanud Balti-Ameerika Partnerlusprogramm (BAPP). See tugi on olnud oluline, kuid vastavalt lepingule ka pidevalt kahanev. Kindlasti on keskusel tulevikus võimalised jätkama ka iseseisval "leivakotil", kuid see eeldab meie ühiskonna üldise heaolu kasvu ja vabaühenduste tugevnemist. Tugikeskuste tugi on tuntav – nii väidavad meie kliendid.

KAJA KAUR JA HELMUT HALLEMAA

Lõuna- ja Edela-Eesti MTÜde Tugikeskuse koordinaatorid
lee.tugikeskus@viljandimaa.ee

EUROOPA LIIT ON IGAÜHE ASI

Eestis levib kummaline arvamus, et Euroopa Liitu (EL) astumine toimuks justkui meist, kodanikest, sõltumatult. EL aga ei ole riigiametnike "projekt". Suhtumine "mis minu hääletamisest ikka sõltub" on väär.

See, kas Eesti ühineb ELga, on kõikide eestlaste teha 14. septembri rahvahääletusel. Kui kodanike enamik pooldab ELga ühinemist, kiidab Riigikogu liitumislepingu heaks ja Eestist saab 1. mail 2004 Euroopa Liidu täisliige. Kui kodanike enamik on vastu, jääb liitumine ära.

Tegemist on olulise päevaga, sest siis on kodanikel valida, kas Eesti tulevik on seotud Euroopaga või soovime me jääda nõ halli tsooni SRÜ kõrvale.

Kujutage ette Euroopa kaarti, kus Eesti on Šveitsi moodi valge laik. Aga selle erinevusega, et meie asume Euroopa idapiiril, mitte keset Euroopat, meil puuduvad olulised konkurentsieelised (va geograafiline asend ja odav tööjõud) ja meie majanduslik areng sõltub otseselt kõikidest praegustest ja tulevastest EL liikmesriikidest.

EL ei ole ideaalne süsteem, aegajalt liiga kohmakas ja bürokraatlik (projektitoetuste väljamaksmisel) ning kipub toppima oma nina pisisjasjadesse (nt ilveste küttimine Eestis). Samas on see parim olemasolevast, mis tagab rahu kogu kontinendil ja heaolu kasvu liikmesriikides. Nii moodustas Iirimaa sisemajanduse kogutoodang liitumishetkel 61% EL keskmisest, täna aga 115%, vastavad arvud Portugalis on 53% ja 75%.

Eesti on kõik eeldused olemas (väike ühiskond, kõrge internetiseeritus, haritud rahvas), et kasutada võimalusi, mida EL meile pakub, ning võita kätte Soomele sarnane aktiivne roll Euroopa Liidus. Meie mõju saab olema veel suurem, kui suudame teha tõhusat koostööd Läti, Leedu ja Põhjamaadega, sest nende riikide hääle summa Euroopa Nõukogus saab olema väga arvestatav jõud.

Majandusteadlaste uuringud on andnud selge vastuse küsimusele, mida on Eestil liitumisest võita. Selleks on majanduse senisest kiirem areng ja palkade tõus. Palkade tõus tähendab lisaks reaalsissetulekutele suuremat maksubaasi ja rohkem võimalusi sotsiaalsete tagatiste suurendamiseks noortele peredele, puuetega inimestele ja pensionäridele. Antud juhul sõltub muutus meie valitsuskoalitsioonist, kuidas saadud tulu siseriiklikult ümber hakatakse jaotama. Huvigrupidel saab siin olema oluline roll.

Eesti on alati kuulunud Euroopa kultuuriruumi ja liitumine on vaid kinnitus sellele. Sellepärast tõmbavad liikumise Jah Euroopa Liidule liikmed, kelle hulka kuuluvad nii tunnustatud ärimehed, loomeinimesed kui ELga liitumise suhtes pigem skeptiliselt meelestatud huvigruppide esindajad, 14. septembril risti kastikesse "jah".

AIVAR ROOP

Eesti Euroopa Liikumine/ Liikumine Jah Euroopa Liidule
aivar.roop@euroopalikumine.ee

**DEMOKRAATLIKUD
VÄÄRTUSED EUROOPA LIIDUS**

Enamasti käsitletakse Euroopa Liiduga liitumisel majanduslikke ja julgeolekuaspekte, kuid tegelikult toob liitumine Eestile eeskätt kaasa ühiskonna arengu. Ühiskonna arengu aluseks saab olla see, et igapäevaselt järgitakse demokraatlikke väärtusi. Need väärtused on Euroopa Liit sätestanud Põhiõiguste hartas, millest saab tulevikus Euroopa Liidu põhiseadusliku lepingu lahutamatu osa ning seega on see täitmiseks kohustuslik ka Eestis.

Tegelikult peavad hartas sisalduvad põhiõigused olema siseriiklikult täidetavad juba täna, sest põhiõigused on sisuliselt inimõigused ja Eesti on ühinenud üldtunnustatud rahvusvaheliste inimõigusalaste lepingutega, mis sätestavad inimõiguste kaitse rahvusvaheliselt ja siseriiklikult. Lisaks sätestab ka Eesti põhiseaduse II peatükki põhiõigused, vabadused ja kohustused.

Eurooplaseks olemisel tuleb tunnustada Euroopa vaimset ja moraalset pärandit, mis on rajatud inimväärikuse, vabaduse, võrdõiguslikkuse ja solidaarsuse jagamatutele põhiväärtustele ning mille aluseks on demokraatia ja õigusriigi põhimõte. Eurooplaseks olemine toetab nende ühiste väärtuste säilitamist ja arendamist, austades samal ajal Euroopa rahvaste kultuuride ja tavade mitmekesisust.

Käsitledes Euroopa Liidu temaatikat, jääb pidevalt tahaplaanile demokraatlike ühiseväärtuste tähtsustamine. Põhiõiguste harta preambula sätestab, et Euroopa Liit seab üksikisiku oma tegevuse keskmesse vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva õigusruumi loomiseks. Kas Eesti on valmis järgima neid demokraatlikke väärtusi? Harta artikkel 53 sätestab, et harta ühtegi sätet ei tohi tõlgendada neid inimõigusi või põhivabadusi kitsendavate või kahjustavate, mida asjaomastes rakendusvaldkondades on tunnustatud rahvusvahelise õiguse ja rahvusvaheliste lepingutega, millega on ühinenud liit, ühendus või kõik liikmesriigid, sealhulgas Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon ning liikmesriikide põhiseadused.

Harta artikkel 54 sätestab õiguste kuritarvitamise keelu nii, et harta ühtegi sätet ei tohi tõlgendada sellist tegevust või toimingut õigustavana, mille eesmärk on mõne käesoleva hartaga tunnustatud õiguse või vabaduse piiramine suuremal määral, kui hartaga on ette nähtud. Seega üleskutse kõigile euroteavitusega tegelevatele institutsioonidele ja inimestele: tutvustage demokraatlikke ühiseväärtusi inimestele ja nõudkem kõigilt otsustajalt — poliitikutelt, ametnikelt, institutsioonidelt — inimese tähtsustamist kõigi otsuste tegemisel, mis puudutavad nende põhiõigusi.

MERLE HARUOJA

Eesti Inimõiguste Instituudi peasekretär
Merle.Haruoja@eihr.ee

OLULISED MÄRKSÕNAD EL PÕHIÕIGUSTE HARTAST:

Art. 2 – Igaühel on õigus elule ♦ Art. 5 lg. 3 – Inimkaubandus on keelatud ♦ Art. 6 – Igaühel on õigus isikuvabadusele ja turvalisusele ♦ Art. 12 lg. 1 – Igaühel on õigus rahumeelselt koguneda ning moodustada ühinguid kõigil tasanditel, eelkõige poliitika, ametiühingute ja kodanikuühiskonna valdkonnas, see kätkeb igaühe õigust oma huvide kaitseks ametiühinguid luua ja nendesse astuda ♦ Art. 37 – Kõrgetasemeline keskkonnakaitse ja keskkonna kvaliteedi parandamine tuleb integreerida liidu poliitikasse ning tagada säästva arengu põhimõtte kohaselt ♦ Art. 38 – Liidu poliitikaga tagatakse tarbijakaitse kõrge tase ♦ Art. 39 lg. 1 – Igal liidu kodanikul on Euroopa Parlamendi valimistel õigus valida ning olla valitud selles liikmesriigis, kus on tema elukoht, samadel tingimustel kui selle riigi kodanikel ♦ Art. 40 – Igal liidu kodanikul on õigus valida ning olla valitud kohalikel valimistel selles liikmesriigis, kus on tema elukoht, samadel tingimustel kui selle riigi kodanikel ♦ Art. 52 lg. 3 – Hartas sisalduvate selliste õiguste tähendus ja ulatus, mis vastavad inimõiguste ja põhivabaduste konventsiooniga tagatud õigustele, on samad, mis neile nimetatud konventsiooniga on ette nähtud. See säte ei takista liidu õiguses ulatuslikuma kaitse kehtestamist.

www.eihr.ee

EMSLi KEVADKONVERENTS 27.03.2003

"VASTUTUS – MEIE EDU SALADUS"

27. märtsil korraldas EMSL koos aasta väljapaistvate tegijate tunnustamisega Vanalinnastuudios oma esimese kevadkonverentsi.

Konverentsi "**Vastutus – meie edu saladus**" esimeses osas kõnelesid varasematel aastatel tunnustuse pälvinud inimesed ja organisatsioonid, kelle pikaajaline edukas tegevus on aidanud ühiskonnal kiiremini edasi liikuda. Teises osas aga jagasime mõtteid ja põhjendusi, kuidas poliitilise vastutuse ja maksupoliitika abil suurendada investeringuid ühiskonda.

"**Igaühe suuruse mõõdupuuk on vastutus**", ütles Winston Churchill. Tuleb olla töös läbipaistev, eetilise ja koosmeelne, tuleb luua selged suhtluskanalid nende sihtgruppide ja kogukondadega, keda me teenime ja kelle huve me esindame, olgu me poliitikud, ühendused, ettevõtjad, ametnikud või lihtsalt head kodanikud.

Lugege, millest kõneles Juhan Parts, mida arvab heategevusest ja sponsorlusest Peeter Tohver ja mida soovib Inna Kramer.

Kogu materjal saadaval www.ngo.ee

Meie edu saladus on ...

... **teadmine, et vabadus on vastutus**

EMSLi nõukogu esimees **LAGLE PAREK**, Caritas Eesti

... **meie vastutus oma lugejate ees**

2000. aasta sponsorfirma Postimees peatoimetaja **URMAS**

KLAAS

... **minu kui kodaniku vastutus**

2000. aasta missiooniinimene, Riigikogu liige **NELLI**

KALIKOVA

... **ettevõtte sotsiaalne vastutus**

2001. aasta sponsorfirma Falck Eesti juhatuse esimees

PEETER TOHVER

... **meie vastutus oma toetajate ees**

1998. aasta sihtasutuse Tallinna Lastehaigla Toetusfond

juhataja **INNA KRAMER**

"Uus jõud – poliitiline vastutus"

JUHAN PARTS, Res Publica esimees

"Annetused, heategevus ja maksud"

MAIU FISCHER, Raidla&Partnerid advokaat

"Soodsad maksud suurendavad annetusi"

CATHERINE SHEA, International Center for Not-for-Profit Law

(ICNL)

"Lõppsõna vastutusest"

REIN RAUD, Eesti Humanitaarinstituudi professor

KUIDAS ANNETAJAT TUNNUSTADA:

Väljavõtte esinemisest

- Kohelge annetajat kui klienti
- Koostage tunnustamiseks kirjalikud relemendid
- Olge tunnustamisel leidlikud
- Omistage objektidele sponsorite nimesid
- Suhelge isiklikult ja võimalikult mitteametlikult
- Ärge ehmatage oma tegudega doonorit eemale

Meie tööks ei ole pelgalt rahakogumine, vaid ühiskonna mõjutamine ja oma organisatsiooni tegevuse väärtustamine. Ühiskondliku arvamise suunamise ja kujundamise kampaaniad aitavad kaasa terve sektori poolehoidjate ridade suurenemisele. Kolmanda sektori tegevuse aluseks on usalduslike suhete loomine meie toetajatega ja meie vastutus nende ees.

INNA KRAMER

SA Tallinna Lastehaigla Toetusfond juhataja

inna.kramer@lastehaigla.ee

VASTUTUS ON HINGE JA MÕISTUSE ASI

Juhan Parts, Eesti peaminister ja Res Publica esimees

Vastutus on eesti keeles raskepärane sõna. Juba lõbusate eesliidete puudumises on midagi karmi. Ei ole ju eesti keeles sellist sõna nagu näiteks vasikavastutus.

Selle sõna levinuim tähendus seostub juriidiliste kohustustega: kriminaalvastutus, haldusvastutus, tsiviilvastutus, aga teisalt vastutusvõimetus. Taoline legalistlik käsitlus vastutusest on üpris kitsendav, kuid kuidagi tajun, ka levinuim. Sõna "vastutus" pruugime enamikul juhtudel kui negatiivse teo tagajärge. See mõtteviis on olnud tõsiseks piduriks meie poliitilise kultuuri arengus.

Teine vastutuse tähendus on vastutus kui vastutustunne ehk kohusetunne. Kui lähaksin veidi ilukõneliseks, ütleksin, et vastutus on kohusetunne anda midagi vastu, eneseallutamise üldise kasu nimel. "Ministri" algne tähendus ladina keeles oli rahva teener.

Vastutusel põhineb tsivilisatsioon

Ja see vastutus on südametunnistuse asi. Ütleksin isegi, selle vastutustunde erinevatel vormidel põhinebki kogu tsivilisatsioon.

Ja kui minna meie rahva ajaloo eelriiklikku perioodi, siis just kätte võidetud ja ellu kantud võimalusest suurendada isiklikku vastutustunnet hakkasid tekkima eneseteadvuse väikesed saared, millest järgemööda sai vastutustunne talu eest, küla eest, kooli eest, ühisuse eest, seltsi eest, valla eest, kultuuri eest, rahva eest... ja viimaks riigi eest. Kuni oma enese elu allutamiseni Vabadussõjas. Niisiis, vastutustunne laiemalt on inimesena toimimise tunnus.

Kolmas vastutuse tähendus minu meelest on aruandmise kohustus. Tuletaksin seda isegi sõnatüvest – vastamise kohustus.

Vastutus on tsiviilühiskonna funktsioon. Nii võime endilt kõik küsida: mis on minu kohus? Eesti, pere, looduse, jumala, iseenda ees. Ja viimasel ajal oleme kõik kindlasti mõelnud rohkem sellele, milline on meie vastutus ja kohus maailma ees. Niisiis, ükskõik milline vastutus ei ole mitte eelkõige seaduse, vaid hinge ja mõistuse asi.

Ootused poliitikutele erinevad

Edasi poliitilisest vastutusest. Murphy seadustes on öeldud, et kellegi vabadus, heaolu ja tervis pole garanteeritud, kui parlament peab istungeid. Poliitik vastutab selle eest, et riik teeks seda, mida kodanikud riigilt ootavad. Parimas arusaamises, ausalt ja omakaspüüdmata. Aga need ootused on vägagi erinevad.

Meil on harjutud sõnapaariga "poliitiline vastutus" tegema kahte vastandlikku asja. Esiteks, vabanema erialase kriitika argumentatsiooniväljast, kuna poliitikute mandaat on otsekui mingisugune indulgents ebapraktilisusele. Ja teiseks, nägema selles mingisugust karistuse aseainet tööalaste eksimuste eest.

Teame ju kõik klišeedeks muutunud vastuseid küsimusele: mis saab eksinud poliitikust? Tal on poliitiline vastutus. Teisisõnu, tema personaalne vastutus on mõõdetav tema erakonnale antud hääle kadumisega. Siin tekib mul tahtmine küsida sarnaselt Soome luuletaja Haavikkoga: kui võim on rahva käes, siis kelle käes on võim?

Küsin: kui poliitikud vastutavad, siis kes vastutab?

Eesti poliitikutele andestatakse palju

Selle karistuse alaliigiks on veel poliitiku kohustus mingi eksimuse pärast tagasi astuda. Ma ei taha siin rääkida kriminaalsetest asjadest, lihtsast sulitegemisest, riigi raha ülekulutamisest, tavalisest rumalusest ja saamatusest. Nende eest pole ükski riik ega rahvas kaitstud.

Siin on küsimus ainult selles, kui range ja nõudlik rahvas ja vaba ajakirjandus poliitikute suhtes on. Arvan, et siin on meil veel väga palju õppida, sest eesti poliitikutele andestatakse ikka väga palju. Lisaks poliitiliste otsuste tegemisele on poliitikutel, nagu kõigil avaliku elu tegelastel, veel üks kohustus: näidata oma käitumisega eeskuju.

Riik ei saa kunagi täita kõigi ootusi. Sellepärast vastutavad poliitikud selle eest, et sõlmitud kompromissid ühelt poolt rahuldaksid võimalikult paljusid, aga teiselt poolt tagaksid riigi ja rahva jätkusuutlikkuse ja arengu. Ja iga poliitik vastutab oma – ja ma kasutan sellist vanamoodsat sõna – auga selle eest, et lahendus, mida ta on toetanud, ka töötab.

Poliitilisi valikuid saab hinnata ainult eesmärkide kontekstis. Näiteks emale aasta jooksul kuupalga säilitamist saab ja tuleb hinnata selles kontekstis, kas selle tõttu sünnib rohkem lapsi ja on vähem lagunenud peresid. Tegime selle raske otsuse, mis maksab meile igal aastal sama palju kui kogu Eesti politsei ülalpidamine või kõigi eesti üliõpilaste koolitamine.

Kodanik hinnaku poliitiku juttu

Me tahame uskuda, et see oli õige otsus. Ja me vastutame selle eest järgmistel valimistel. Ütlen teile siin siiralt, et poliitiku jaoks pole suuremat karistust, kui näha oma lootusi purunemas.

Kui nüüd ühe lausega kokku võtta, mis on see salapärase poliitiline vastutus, siis on see poliitiku kohustus öelda avalikult: "Mina toetasin sellist lahendust sellepärast, et ma olen veendunud, et see on millegi saavutamiseks piisavalt hea lahendus." Ja tunnistada ausalt, kui asjad ei lähe nagu plaanitud ja anda võimalus neile, kel on paremad ideed.

Iga kodaniku vastutus on hinnata, kas poliitiku jutt on tühi sõnavahet või on selle taga ka tegelikud teod ja tulemused. Ja mitte nõustuda sõnavahuga, vaid esitada teravaid ja asjalikke küsimusi ja osaleda selles töös, mida riik teeb.

Ühiskonna vastutustunde närvikavaks on kodanikuühendused. Me ootame tõsist ja argumenteeritud kriitikat.

MIS ON SPONSORLUS JA MIS ON HEATEGEVUS?

Väljavõtte esinemisest

SPONSORLUS:

- Annan raha ja saan vastu head mainet.
- Üks paljudest missiooni rakendamise viisidest.
- Toimub range plaani alusel vastavalt ettevõtte poolt püstitatud turunduseesmärkidele.
- On äritegevuse osa, mitte asi iseeneses.

HEATEGEVUS

- Annan raha ega oota midagi vastu. Ei soovi oma nime mainida.

Kui mainitakse, kellelt raha tuli, kas siis on tegemist heategevusega? Eesti ühiskonnas heategevust peaaegu ei ole.

MIS SOODUSTAKS ANNETAMIST JA SPONSORLUST – sõnum ühiskonnale:

- Sponsoreerimise taotleja peab ennast mõtlema ettevõtja partneriks.
- Ühiskonna suhtumise muutmine on palju olulisem kui mis tahes maksusoodustus.
- Ettevõtlast soodustav keskkond tervikuna on sotsiaalse vastutuse kriteeriumiks.
- Sponsorlus väärib igati esiletõstmist.

PEETER TOHVER

AS Falck Eesti juhatuse esimees

EESTI - NORRA "Euroopa Eestisse"

Möödunud aastal alustas EMSL Norra saatkonna toel projektiga, mille eesmärgiks on jagada Norra ühenduste kogemusi ja teadmisi, mida Norrale kui väikeriigile on kaasa toonud globaliseerumine ja Euroopa Liit. Teiseks oluliseks eesmärgiks on saavutada Eesti ja Norra ühenduste vahel toimivaid koostöösidemeid, suuremat ühistegevust ning paremat vahendite leidmist uue Euroopa kontekstis.

25. aprillil 2003 toimusid lühiseminarid Norra ja Eesti ühenduste koostöö arendamiseks eelkõige järgmistel teemadel: kohaliku omavalitsuse ja ühenduste koostöö (korraldajad EMSL ja Harju maavalitsus), võrdõiguslikkus (Eesti Naisuurimus- ja Teabekeskus) ning vabatahtlikkus (Tartu Vabatahtlike Keskus).

ARVAMUSED

Palusime ka meie partneritel öelda oma arvamus:

LIINA JÄRVISTE

Eesti Naisuurimus- ja Teabekeskus (ENUT)
Liina.jarviste@enut.ee

EMSLi toel oli aprilli lõpul ENUTil hea võimalus võõrustada kahte Norra soolise võrdõiguslikkuse eksperti, Mette Mobergi ja Kari Wærnessi. ENUT tegeleb hetkel aktiivselt kahe erineva, ent üksteist täiendava suunaga – akadeemiliste soouuringutega (*gender studies*) ning naisorganisatsioonide ja nende koostöö edendamiseks.

Seepärast olid ka meie kütsutud eksperdid vastavatelt aladelt. Mette Moberg on Norra arenguabiga tegelevate naisühenduste katusorganisatsiooni FOKUS juhataja kohusetäitja ning professor Kari Wærness Bergeeni Ülikooli nais- ja soouuringute keskuse juhataja.

24. aprillil pidas professor Kari Wærness Tallinna Pedagoogikaülikoolis soouuringute lisaeriala tutvustaval üritusel loengu nais- ja soouuringute arengust Norra sotsiaalteadustes. 25. aprillil viis ENUT läbi seminari "Soolise võrdõiguslikkuse areng ja naisorganisatsioonid Norras", kus kõnelesid Mette Moberg ja professor Wærness. Tegu oli vastastikuse tutvumisega ja räägiti Norra naisorganisatsioonide tegevusest, samuti tutvustasid end kohalikud naisteühendused.

Viimane teema on seoses soolise võrdõiguslikkuse seaduseelnõu arutamiseks Riigikogus hetkel väga aktuaalne ka Eestis. Norras suutsid 1970. aastatel kaks väga erinevat poolt, traditsioonilised naisorganisatsioonid ning uued radikaalsed noorte naiste ühendused, mitmetes olulistest teemades koostööd teha. Selline tegutsemine oli mitmete oluliste soolist võrdõiguslikkust puudutavate poliitiliste otsuste edu pant.

TUULIKE MÄND

Tartu Vabatahtlike Keskus (TVK)
tuulike@vabatahtlikud.ee

26. aprillil osalesin Tallinnas EMSLi korraldatud seminaril "Euroopa Eestisse – tutvumise Norraga", kus Norra Vabatahtlike Keskuse esindajad Terje Skjeldam ja Solveig Bjerkes tutvustasid vabatahtliku töö olukorda Norras.

Norras on vabatahtliku töö traditsioon katkematu toimunud rohkem kui 150 aastat ja riik toetab tugevalt organisatsioone, mis tegutsevad vabatahtlikkuse põhimõttel.

Seminaril arutasid TVK ja Norra keskus võimalusi koostööks. Plaanis on korraldada TVK esindajate külasõidud Norrasse, samuti oleks tore tuua kokku kahe riigi valitsusametnikud, kes vabatahtlike teemaga tegelevad. Kuna TVK lähema paari aasta plaanidesse kuulub peamiselt koolituse pakkumine nii vabatahtlikele kui ka neid kasutavatele organisatsioonidele, on eriti põnev tutvuda Norras loodava koolitusprogrammiga, mis saab olema osaks ülikoolide *bakalaureuse* õppekavadest.

AASTA 2002 TEGIJATE TUNNUSTAMINE

EMSL tunnustas parimaid seitsmendat korda

Seitsmendat aastat tunnustas EMSL Eesti väljapaistvaid tegijaid heategevuses, kodanikualgatuses ja vabatahtlikkuses. Need on inimesed, ühendused ja ettevõtted, kelle pühendumise ja töö tulemusena on meie ühiskond edasi arenenud.

AASTA 2002 MITTETULUNDUSÜHING

Eesti Üliõpilaskondade Liit

Juba 1991. aastal loodud EÜL on kaitsenud oma liikmete õigusi ning saavutanud mitmeid olulisi muudatusi Eesti haridussüsteemis, nagu kõrghariduse rahastamise mudel, üliõpilaste toetused ja üliõpilaste kaitsevõeteeenistus.

EÜL oskus liikmetega suhtlemisel, töö korraldamisel ning majandusliku sõltumatus saavutamisel on eeskujuks teistele ühendustele.

Inimesed EÜLis on julged, tugevad ja täis vastutust.

www.eyl.ee

AASTA 2002 SIHTASUTUS

Kistler-Ritso Eesti Sihtasutus

Loodud 1998 USA-s Washingtoni osariigis ja Eestis samal aastal. Sihtasutuse peaeesmärgiks on rajada üks muuseum – Eesti Lähimineviku Okupatsioonide Muuseum. Lisaks viib sihtasutus läbi teadusprojekte, mille eesmärk on koguda, eksponeerida, dokumenteerida ja uurida Eesti lähiajaloo avaldusi ja mälestisi. Kes on meie kangelased? Kes on meie vaenlased? Kes on meie sõbrad?

Tunnustust väärivad aastepikkune pühendumus, uue muuseumi ehitamine (esimene taasiseseisvunud Eestis) ning lähiajaloo tutvustamine.

www.okupatsioon.ee

AASTA 2002 VABATAHTLIKUD

Aleksander Mamajev

Vabatahtlikuna teinud tööd aastast 1996. Teinud kõike – ehitanud, sõidutanud autoga, juhtinud keerulisi projekte Narva-Jõesuus, olnud inimene, kes tuleb ja aitab. Elukutselt piirivalvur, majori aukraadis.

Meelis Remmel

Märjamaa valla Valgu abikomando pealik alates 1996. aastast. Vabatahtliku tuletoorjuna on koondanud enda ümber kohalikud noored.

Alates 1996. aastast läbi viinud noorte tuletoorjeringi Valgus. 1998. aastal alustas tuleohutusalase noorte suvelaagri korraldamisega, millest on tänaseks saanud traditsioon. Kohandas noortega koos kasutamata lasteaiahoone laagrikeskuseks.

Meelis on tööd noortega arendanud vabatahtliku tegevuse parimate traditsioonide kohaselt ja andnud eeskujutähtsust nii noortele kui täiskasvanutele.

Loe Meelisest ka järgmisel lehel

AASTA 2002 HEA ETTEVÕTE

AS Infotark

Ettevõtte on loodud 1992 ja sellest ajast alates toetanud kolmanda sektori tegevust:

- täppisteaduste kooli korraldatud matemaatika olümpiaad
- Junior Achievement Arengufond (õpilastefirmade laad, olümpiaad, kirjastamine), Puuetega Inimeste Kunstiühing, Vigastatud Sõjameeste Selts, Karate klubi Condor, Lastekaitseliit
- koolidel ja haridusasutustel on ostude tegemisel soodustus 5%
- soojad ja sõbralikud inimesed

www.byroomaailm.ee

AASTA 2002 MISSIOONIINIMESED

Anne Erm

Tema missioon, Jazzkaar, toimub neljateistkümnendat korda. Väikese tiimiga on Anne inimestele lähemale toonud muusika, mida tavaliselt kuuleb maailma parimates klubides. Anne on täis oskusi, jonnit ja veendumust oma asja ajamises, millest on kasvanud meie kõigi asi.

www.jazzkaar.ee

Rein Raud

Eesti Humanitaarinstituudi üks asutajatest. Inimene, kes astub julgelt välja oma veendumuste ja seisukohtade eest. Rein Rauda mõtted ja artiklid vallandavad sageli ühiskondliku diskussiooni.

www.ehi.ee

Mida Kistler-Ritso Eesti Sihtasutusele tähendas selle tunnustuse saamine?

Igasugune tunnustus on ju ikka motiveeriv. EMSL on selles mõttes teinud õige otsuse, et ei tunnustata mingi ühtse kindla parameetri järgi läbi aastate, vaid valitakse igale aastale nõ oma leitmotiiv. Eesti kolmas sektor on alles alguse arengu teedel, ta vajab abi ja koordineerimist. Aga ka just nimelt suunavat tunnustust, mida nii napilt esialgu jagub esimesest ja teisest sektorist.

Toetust ja tunnustust vajab iga püüdlus kodanikuühiskonna loomisel. Seda vajatakse ka meie ja sestap tahaksin siinkohal veelkord väljendada Kistler-Ritso Eesti Sihtasutuse juhatajana tänu avaldatud tunnustuse eest.

Asjaolu, et tunnustamisega kaasneb ka teatud mõttes kokkuvõtlik ja sihte seade kevadkonverents, on igati teretulnud. Kui õnnestub selliseid üritusi konstruktiivsete arenguvõimalusteni edasi arendada, on see taas kord suur samm kodanikuühiskonna arendamise teel.

Jõudu selleks, EMSL.

HEIKI AHONEN

Kistler-Ritso Eesti Sihtasutus
heiki.ahonen@mail.ee

KES ON AASTA 2002 VABATAHTLIK MEELIS REMMEL?

Päästeameti koostöö Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liiduga

Vabatahtlik tegevus ja kodanikualgatus on tuletoorje- ja päästealal olnud olulise tähtsusega läbi aegade. Tihti peale ei pühendu vabatahtlikud tuletoorjeseltsid ainult tuleohutuse tagamisele, vaid on mitmel pool ka kohaliku seltsielu eestvedajateks ja kultuuripärandi kandjateks.

Päästeameti üheks töösuunaks on kaasata vabatahtlike organisatsioone ja ergutada kodanikke tegutsema ise tuleohutuse tagamisel ja õnnetusjuhtumite ennetamisel. Koostöö EMSLi ja Eesti Vabatahtlike Keskusega oli selle tegevuse arendamisel meile tõhusaks abiks. EMSLi toetusel läbi viidud koolituste tulemusena on päästeala vabatahtlikud organisatsioonid oma tegevuses oskuslikumad ja leidlikumad. EMSLi poolt jagatud teabematerjalid ja vahendatud info on kaasa aidanud seni omaette tegutsenud päästeala vabatahtlike organisatsioonide integreerumisele ühenduste seltskonda.

EMSLi poolt korraldatav AASTA TEGIJA konkurs on päästeala jaoks üks hea võimalus tunnustada neid inimesi ja organisatsioone, kes vabatahtliku tegevusega on oma kodukohas kaasa aidanud õnnetuste ja kahjude vähenemisele ja inimeste tuleohutuse- ja päästealase teadlikkuse tõstmisele.

Sel aastal sai aasta vabatahtliku aunimetuse esimest korda vabatahtlik tuletoorjuja Meelis Rimmel, Raplamaa Märjamaa valla Valgu abikomando pealik. Ta on enda ümber koondanud oma kodukoha noored ja teinud nende hulgas tänuväärset tööd päästetöötajale omaste väärtuste propageerimisel. Alates aastast 1996 on Meelis olnud Valgu noorte tuletoorjeringi eestvedajaks, 1998 alustas ta Valgu noortele mõeldud tuleohutusosalase suvelaagri korraldamisega. Noortega koos kohandati seni kasutamata seisnud lasteaiahoone laagrikeskuseks. Laagrist on tänaseks saanud traditsioon. Laagris osalevad lapsed kogu Raplamaalt, koostööd tehakse Raplamaa Päästeteenistuse, Raplamaa Päästeskaute ja paljude teistega. Meelis on osanud päästeala noorte jaoks atraktiivseks ja mitmekesiseks muuta. Valgus on kasvamas uus põlvkond noori, kes oskavad enda ja oma ümbruse ohutuse eest hea seista. Lisaks oma põhitegevusele tuletoorjuja-päästjana on Meelis Rimmel arendanud päästealast noorsootööd vabatahtliku tegevuse parimate traditsioonide kohaselt ja andnud eeskuju ning innustust nii noortele kui ka täiskasvanutele.

Vabatahtlikkuse ja kodanikualgatus tähtsus päästealale ja ka kogu ühiskonna arengule seisneb just oma lähema ümbruse paremaks muutmises. Meelis Rimmel on oma isikliku eeskujuga näidanud, kuidas igal inimesel on võimalus hea tahte korral oma kodukohta ohutumaks, turvalisemaks ja paremaks muuta.

Soovin Päästeameti nimel EMSLile edu kõikides tegemistes ja loodan jätkuvalle meeldivale koostööle!

MATI RAIDMA

Päästeameti peadirektor
www.rescue.ee

TARTUS TOIMUS ESIMENE EESTI VABATAHTLIKE FOORUM

25. aprillil korraldasid Peipsi Koostöö Keskus ja Tartu Vabatahtlike Keskus (TVK) Tartu Atlantise konverentsikeskuses esimese Eesti vabatahtlike foorumi. Vabatahtlikkusest on ka varem kõneldud mõnede valdkondade (noored, puuetega inimesed) temaatilistel seminaridel, kuid seekordne foorum oli pühendatud vabatahtliku töö laiemale propageerimisele ja soodustamisele kogu Eesti ühiskonnas.

VABATAHTLIKKUS

Foorumi sihtrühmadeks olid Eesti vabatahtlike keskuste võrgustiku liikmed, vabatahtlike abijõudu kasutavad organisatsioonid ning muidugi vabatahtlikud ise. Osalejad esindasid nii vabaühendusi kui ka riigiasutusi, nagu näiteks justiitsministeeriumi vanglate osakonda ja maakohtute kriminaalhooldusosakondi.

Sõnavõtud katsid mitmeid teemasid, alustades sellest, et terminitel "vabatahtlik" ja "vabatahtlik töö" on tänases Eestis lõputu hulk avaldumisvorme ning lõpetades juristi soovitustega vabatahtliku töö juriidiliste aspektide osas. Formaalsuste kõrval, nagu vabatahtliku legaldefiniitsioon ning valdkonda reguleeriv seadusandlus, käsitleti ka vabatahtliku töö inimlikke külgi, mis tegelikult annavadki asjale sisu ja mõtte. Räägiti vabatahtliku töö motivatsioonist, tunnustamisest, väärtustamisest ja hindamisest.

Üldine raamistik paika

Ettekannetest järeldub, et Eesti vajab vabatahtlikkusega seotud mõistete täpsustamist ja ühtlustamist, samuti seadusandlike regulatsioonide ja vahendite vabatahtlike panuse mõõtmiseks. Regulatsioonid ei tohiks siiski olla väga ranged, et nad ei seaks liigseid piire ega hakkaks vabatahtlike ja organisatsioonide tegevust takistama. Kui üldine raamistik paigas, on edasi mõistlik täpsemad juhendid välja töötada juba konkreetse teema või üksuse piires. Heaks näiteks on vabatahtlike kriminaalhooldusabiliste töö, mis on reguleeritud kriminaalhooldusseaduse ja muude õigusaktidega. Regulatsioonide mitmekesisus ning mitmetasandilisus annavad vajadusel paindlikuma võimaluse nende muutmiseks.

Kuigi foorumil ei osalenud seaduste väljatöötajad, on TVK teemat arutanud rahandusministeeriumi, maksuameti ja sotsiaalministeeriumi esindajatega ning kõik nad on ilmutanud toetust vabatahtlikkuse teemale ja valmisolekut koostööks edasiste konkreetsemate sammude osas. Tsiteerin rahandusministeeriumi maksupoliitika osakonna juhatajat Lemmi Orot: "Kõigepealt on vaja välja töötada vabatahtliku legaldefiniitsioon, siis saame rääkida ka temaga seonduvatest maksuküsimustest."

Kõike ei saa mõõta rahas

Osalejatelt saadud tagasiside näitab, et vabatahtlike foorum andis erinevate eluvalde inimestele võimaluse kokku tulla ja näha, kuidas mujal vabatahtlikku tööd tehakse ja mida selle soodustamiseks teha saab. Oluliseks peeti teise samalaadse ürituse korraldamist juba tuleval aastal. Teadmiseks neile, kes seekord ei saanud kohale tulla, et TVKI on plaanis foorumi sõnavõtud lähema paari kuu jooksul trükisena avaldada.

Tahan teiega jagada TVK vabatahtliku Marja Danili mõtteid, kes kirjutas pärast foorumit: "Avastan enda jaoks järjest rohkem, mis väärtus vabatahtlikkusel ja vabatahtlikul töö on. See on inimestele tõeline võimalus väljuda igapäevarutiinist ja mõelda selle üle, kas see, mida nad iga päev teevad, on see, mida nad tõesti vajavad. Mitte kõike ei saa mõõta rahas, raha on vaid üks osa, aga kaugelki mitte kõige tähtsam. Kõik, mida inimene teeb, peaks teda tooma endale lähemale, mitte viima kaugemale, aga praeguses maailmas kipub paraku just nii olema. Maailm võiks olla hoopis teistsugune, kui inimesed teeksid oma tööd mitte ainult kohustusest ja materiaalsest vajadusest, vaid et see pakuks neile midagi ka sisemiselt, pannes neid sisemiselt põlema." Foorumit toetas Euroopa Liit, Hasartmängumaksu Nõukogu ning Norra saatkond.

TUULIKE MÄND

Tartu Vabatahtlike Keskuse juhatuse liige
tuulike@vabatahtlikud.ee

EESTI KENNELLIIT

Eesti Kennelliit (EKL) ühendab füüsilisi ja juriidilisi isikuid, kelle tegevus või harrastus on seotud tõukoertega. EKL aitab kaasa tõukoerte kasvatamisele ja aretamisele, kogub ja vahetab teavet tõukoerte kohta, aga ka korraldab näitusi, võistlusi, koolitust, teste ja muid üritusi, mis on seotud kenneltegevusega.

EKL kui rahvusvaheliselt tunnustatud kenneltegevuse keskorganisatsioon tegutseb 9. detsembrist 1989 ja loeb ennast 1891. aastast tegutsenud Eesti Jahisõprade Seltsi ja 1928. aastast tegutsenud Eesti Kennelklubi tegevuse järgijateks. Käesoleval ajal ühendab EKL 51 erinevat klubi ja 1200 füüsilisest isikust liiget, olles sellega Eesti suuremaid mittetulundusühinguid.

1992. aastal Zürichis võeti EKL vastu FCI (Rahvusvaheline Künoloogiline Föderatsioon, mis ühendab enam kui 80 riigi kenneltegevusega seotud katusorganisatsioonide) vaatlejaliikmeks ja 1999. aastal Mehhikos täisliikmeks.

Aastas kümneid näitusi

EKL korraldab aastas viis rahvusvahelist ja 40 rahvuslikku näitust, kus osaleb kokku ligi 10 000 koera 200 erinevast tõust – suurematel näitustel on osalenud korraga üle 1000 koera. Näitustel on traditsiooniks kujunenud tõugude ja koolituse tutvustamine. Iga aastaga on näitustest osavõtt suurenenud, seejuures ka maailmanäitustest ja Euroopa võitja näitustest. FCI täisliikmena on EKLil õigus osaleda kõigil FCI üritustel ja olla ka ise nende korraldajaks. Eesti Kennelliit alustas kampaaniat sooviga korraldada 2008. aastal maailmavõitja näitus Tallinnas, kuhu oodatakse umbes 14 000 koera ja üle 25 000 külalise.

Viaakse läbi ka koerte tõukohaseid koolitusi ning erinevaid koerte võistlusi. Pideva aretustulemuste analüüsiga tagatakse edukaimate tõulinide ja koerte tõuomaduste säilitamine.

Tööd tehakse kasvatajate koolitusel ja oluline koht on uute koeraomanike teadmiste suurendamisel. Pole ju saladus, et koeri võetakse ka moepärast või mõnel muul kaalutlemata ajendil, teadmata, milline vastutus kaasneb koera muretsemisega nii koera kui ka ümbritseva keskkonna ees ning kas valitud tõug vastab inimese iseloomule, elulaadile ja võimalustele. Selleks korraldatakse tulevaste koeraomanike koolitust.

Koolituse eraldi peatükina käsitletakse loomulikult koerte tõukohaste nõuete täitmist, aga ka teenistukoerte erinevate võistluste ja näituste ettevalmistamisega seotud küsimuste lahendamist. Eraldi toimuvad koolitused erialaspetsialistidele (kohtunikud, ringkorraldajad, koolitajad jt).

Kirja saavad tuhanded kutsikad

Eesti Kennelliidu registrisse kantakse igal aastal üle 2700 uue koerakutsika enam kui 140 tõust. Aretuse kvaliteedi tõhustamiseks tehakse tõsist tööd aretuseeskirjade ja sellest tulenevalt ka eri tõugude aretusprogrammide täiustamisel.

Tihe on koostöö Balti riikide, Ukraina, Venemaa ja Valgevene Kennelliitudega.

Suureks tööks oli ka koerte tõunimetuste ühtlustamine ja nende vastavusse viimine Eesti keele nõuetega, arvesse võttes ka häid traditsioone. Loomisel on süstematiseeritud tõustandardite kasutusvõimalus kennelliidus.

Kõige sellega on püütud luua tõine ja asjalik õhkkond kogu Eesti kenneltegevuse arenguks ja selle kaudu teadlikult arendada meie koerakasvatajate teadlikkust.

VILLU NAEL

Eesti Kennelliidu Volinike Kogu esimees
nagelu@hotmail.ee

Keskkonnafestival 2003 MEIL ON ELU KESET METSA 30. mai – 1. juuni Rõuge Ööbikuorust

EMSLi liige Eestimaa Looduse Fond ja TELE2 korraldavad teist korda kevadist loodusesõprade suurüritust, keskkonnafestivali.

Festivali üheks ideeks on igal aastal põhjalikumalt avada üht teemat. Eelmisel aastal tulid loodusesõbrad maa peale, tänavu siis proovime elada keset metsa. Ehkki festivali toimumispaik, Rõuge Ööbikuorg, ei paikne põlismetsa rüpes, on Haanja Looduspargis ja selle lähistel küllalt mõistlikult majandatud metsatukki, rõõvellikult rüüstatud raielanke, looma- ja linnumetsa.

Miks just mets?

Sellepärast, et metsa raiutakse rohkem kui istutatakse, ja homme võib olla see päev, kus aastakümnetega harjumuspäraseks saanud kodumetsatukk raiutakse omaniku õigusega ning tehakse ühekordselt rahaks. Paraku on see nii, et eesti puu annab eesti mehele üksnes peotäie raieraha. Kaugemale – omamaiste vääristodete, turismi- ja mahlametsadeni – metsaomaniku silm ei seleta.

Hendrik Relve on öelnud, et metsast ja metsaga peab rääkima, metsas peab käima, metsast tuleb luua laule ja rääkida lugusid. Mets on suurem kui meie. Mets on suurem kui keskkond, millest teadjana räägime. Mets on püha. Hendrik Relve ütleb ka, et eestlased on metsarahvas.

Mis toimub?

Festivali kolme päeva jooksul toimub hulgaliselt tõsisemaid aruteluringe ja väitlusi, ent lihtne loodusesõber võib kava koostada mitmesugustest retkedest ja pikematest matkadest ning teha laupäeval kaasa Hea Teo metsaistutuse. Ja siis, kui aega jääb, saab püstkojaringides kuulata asjalikke arutelusid, juua teed, õhtul Lilleoru higistamistelgirituaalil osaleda ja kindlasti saada osa rikkalikust kontsert- ja tantsuprogrammist. Käsitöölaad ja Tartu Kõrgema Kunstikooli õpetajad-tudengid pakuvad võimaluse ise luua ja näputööd teha töötubades, kunstiringides, ootamatult juhtumistel.

Mida kaasa võtta?

Festivalile tulles tuleks end varustada korraliku magamiskoti, magamismattide ja telgiga, samuti soojade riiete ning toidunõudega. Eelmise aasta mai õnnistas festivaliseltskonda ühe hirmkülmä ööga ja mõnigi osaleja kahetses, et villase kampsuni koju jättis. Oma toidunõud on vajalikud selleks, et mitte reostada keskkonda ühekordsete nõude kasutamisest tekkiva prahiga, ehkki korraldustoimikond on mõelnud idanevate ja mädanevate ühekordsete nõude kasutamisele.

Kes ei taha mingil põhjusel telgis ööbida, peab endale ise öömaja organiseerima. Meie soovime näiteks Kiidi Turismitalu, kus lahke pererahvas külalised kodustab ja peatse tagasitee Võrumaa maastikele kätte näitab.

Kui magamiskott või telk on mingil põhjusel maha ununenud, saavad mõned hädalised abi Matkasporidilt, kes on lubanud lisaks matkaravete tutvustamiseks paar telki ja magamiskotti ka rentimiseks kõrvale panna.

Keskkonnafestival on kiiresti leidnud toetajate-tegijate sõprusringi. Teist aastat on meiega TELE2, RMK, Maaleht, Postimees, vennad Johansonid, Rõuge vald, keskkonnaministeerium ja Haanja Looduspark. Rääkimata matkajuhtidest, jutuvestjatest ja õpetajatest – Aleksander Sünter, Mikk Sarv, Hendrik Relve, Rainer Kuuba, Val Rajasaar, Anzori Barkalaja, Veljo Runnel ja paljud teised.

Tulge kuulama, vaatama ja kaasa lööma! Kevadine Rõuge Ööbikuorg ja Keskkonnafestival ootavad kõiki loodusesõpru! Meil veel ON elu keset metsa.

Kontakt:

Kõige parem on festivalil toimuvat uurida netiaadressilt www.elfond.ee/festival. Saab ka helistada ja küsida, telefon on **055 577 787**, jõudumööda püüame tööpäeviti leida vastuseid. Festivalipääse maksab 150 krooni, tudengitele, õpilastele, Eestimaa Looduse Fondi toetajatele 120 krooni, kuni 12-aastased lapsed saavad tulla tasuta. Kui tundub, et tulemine ainult raha taha jääb, helistage kindlasti ülaltoodud telefonile, koos leiame lahenduse.

EMSLi ÜLDKOOSOLEK

27.03.2003 toimus EMSLi üldkoosolek.

Kohal oli 30 liiget, volikirja alusel oli esindatud 14 liiget. Koosolekut juhtis EMSLi nõukogu esimees Lagle Perek.

Päevakorras olid:

1. EMSLi 2003. aasta üldkoosoleku päevakorra kinnitamine ja koosoleku juhataja valimine.
2. EMSLi 2002. aasta majandusaasta aruanne.
3. Audiitori otsus.
4. EMSLi keskkonnanaruanne
5. EMSLi plaanid 2003. aastal
6. Jooksvad küsimused.

Üldkoosolek otsustas:

kinnitada EMSLi 2002. aasta majandusaasta aruanne koos audiitori järeldusotsusega 44 poolthäälega. Protokoll ja aruanne on saadaval www.ngo.ee.

KESKKONNARUANNE

Keskkonnanaruanne on muutumas maailmas üha loomulikumaks osaks organisatsiooni aastaaruandes finants- ning sotsiaalaruande kõrval. Tegemist on vabatahtliku ettevõtmisega, mis on koostatud tulevikule mõeldes. Säästvast arengust rääkides tuleb teada, kus me praegu asume ning mis on see siht, mille poole pürgime. Ja me ei saavuta säästvat arengut kunagi, kui me ei ela loodusega tasakaalus. Oskuslikult koostatud keskkonnanaruanne annab vastuse küsimusele, kui säästvalt või mittesäästvalt me elame ning mida annab oma igapäevase tegevuse käigus teha selleks, et olukorda paremaks muuta.

Keskkonnanaruande üks peamisi ülesandeid on organisatsiooni ressursikasutuse mõõtmine reaaluühikutes (kg, kWh jne). Lähtutakse põhimõttest, et mõõdetakse neid komponente, mis vastavad organisatsiooni tegevuses kasutatud või tekitatud kaupadele või teenustele ja kus antud organisatsioon on lõpptarbijaks (nt soojusenergia ruumide kütmiseks). Mõõtmiste ulatus on paralleelne finantshuvide ulatusega (kasutatakse konsolideeritud aruandluse põhimõtteid). Kõik algandmed pärinevad raamatupidamisest.

Eestimaa Looduse Fondi poolt koostatud keskkonnanaruannetes on algandmed töödeldud mitmete maailmas levinud meetodite kohaselt, et hõlbustada mõõtmistulemuste mõistmist. Peamiseks kasutatud meetodiks on ökoloogiline jalajälg, samuti CO₂ ja selle ekvivalentide emissiooni mõõtmine¹. Globaalse ulatusega organisatsioonid kasutavad nn ühisaruannete (ehk finants-, keskkonna- ja sotsiaalaruanded üheskoos) koostamiseks veel GRI (*Global Reporting Initiative*) juhtnööre.

Tõsiseltvõetavas keskkonnanaruandes on tasakaalus selgitav jutt ja konkreetne faktid. Nagu öeldud, on keskkonnanaruande koostamine vabatahtlik tegevus. Seega on igal organisatsioonil õigus valida oma aruandluse vorm ning esitatavad andmed. Erinevate aruannete võrreldavuse jaoks on vajalik, et ressursikasutuse mõõtmise ulatus ja kasutatud meetodid oleks täpselt kirjeldatud. Aastate ja kogemustega täiustuvad nii mõõtmiste täpsus kui paraneb meetodid ja ning seepärast on äärmiselt oluline, et kõik tehtud muudatused mõõtmistes ja meetodikes oleksid ka aruandes kirjeldatud.

Keskkonnanaruande koostamiseks on vaja mitmeid eeltingimusi:

- juhtkonna nõusolek ja poolehoid
- asjalik raamatupidaja
- (väike) grupp inimesi, kes kaasa mõtlevad
- keskkonnanaruande kirjutaja
- koostöö kõigi eelpool nimetatud osapoolte vahel

Kui juhtkond toetab, on raamatupidaja nõus mõtlema ka "mittetraditsiooniliselt". Kui on asjalik raamatupidaja, oskab ja tahab ta kaasa aidata, et vajaminevad andmed kõige väiksema vaevaga raamatupidamisest "kätte saada". Kui on grupp inimesi, kes asjaga kaasa mõtlevad, saab töö tõhusamalt tehtud ning risk, et midagi kahe silma vahele jääb või valesti tõlgendatakse, on väiksem. **Koostöö keskkonnanaruande kirjutaja ja nimetatud osapoolte vahel on tegutsemise aluseks.**

Ka ilma keskkonnanaruande koostamiseta on organisatsioonil võimalik loodussõbralikult käituda. Keskkonnamõju vähendamise kõige üldisem retsept on lihtne: tuleb vähendada tarbimist, nii ebamugav kui see ka pole. Me tarbime täna ühe inimese kohta niivõrd palju loodusressursse, et tasakaalu saavutamiseks on vaja eelkõige tarbimist vähendada.

Samaaegselt vajavad muutmist meie tarbimisharjumused. Eelistada tuleks looduslikest materjalidest ning kohapeal toodetud teenuseid või tooteid. Ühekordselt kasutatavatele toodetele või teenustele tuleks eelistada mitmekordset tarbimist võimaldavaid tooteid või teenuseid. Nii paljude erinevate faktoritega arvestamine tundub keeruline? Pole midagi teha, raha oskab enamik inimesi väga täpselt lugeda, nüüd tuleb harjuda lugema ka kõiki keskkonnanäppesid.

Kokkuvõtteks soovin veelkord rõhutada, et iga organisatsioon on ühiskonna osa. Seega peaks iga organisatsioon hoolt kandma ka selle eest, et tema tegevusel oleks võimalikult positiivne finants-, keskkonna- ja sotsiaalmõju. Iga-aastaste aruannete koostamine on üks võimalus, kuidas viia hoolivuse sõnum teiste inimesteni.

ANU KÖNNUSAAR

Eestimaa Looduse Fond
anu@elfond.ee

Ökoloogiline jalajälg on mõõdupuu, millega mõõdetakse tegevuseks vajaliku loodusressursi kasutamist. **Ökoloogiline jalajälg hindab toote või teenuse elutsükliga kaasvat ruumikasutust ja on mõõdetav hektarites aasta kohta.** Ökoloogilise jalajälje indeks näitab, kui palju viljakat maad ning vett on hõivatud tarbitavate materjalide tootmiseks, kasutamiseks ja absorbeerimiseks.

ÜHENDUSTE KOOSTÖÖ KOHALIKE OMAVALITSUSTEGA HARJU MAAKONNAS

Harju Maavalitsuse arengu- ja planeeringuosakonna tellimisel viidi 2002. aasta oktoobrist 2003. aasta veebruarini Harju maakonnas läbi **uuring "Mittetulundussektori roll Harju maakonna arengus"**. Uuringu peamiseks eesmärgiks oli ühenduste ja kohalike omavalitsuste (KOV) suhete uurimine. Esiteks analüüsiti, kuidas KOV arengukavad kajastavad mittetulundussektori kaasamist piirkonna arendustegevuses. Teiseks intervjuueeriti viies Harju maakonna KOVis vallavanemaid, linnapäid ja 11 ühenduse esindajat. Intervjuud viidi läbi Harku, Loksa ja Nissi vallas ning Paldiski ja Keila linnas.

Ühendused omavalitsuste arengukavades

Arengukavade analüüsist ilmnes, et kõikide KOV arengukavad näevad ette ühenduste kaasamist kohaliku elu arendamiseks. Mida uuemad arengukavad, seda rohkem ja konkreetsemalt kajastavad need suhteid kolmanda sektoriga. See näitab, et ühendused on suutnud oma vajalikkust ja võimekust aja jooksul KOVle ja avalikkusele tõestada.

Kõige enam oli arengukavades ühendusi tõestatud esile kultuuritraditsioonide loojate ja hoidjatena (92% arengukavades). Rohkem kui pooltes arengukavades peeti ühendusi ka olulisteks sporditegevuse arendajatena, noortele tegevuse pakkujatena, turvalise elukeskkonna rajajatena ja sotsiaalteenuste pakkujatena.

Arengukavades on toodud mitmeid võimalusi ühenduste tegevuse soodustamiseks. Olulisteks meetodiks on investeringute kindlustamine kolmandale sektorile valla või linna eelarvest. Siin võib märgata kolme lähenemist. Esimene ja kõige harvem lähenemine on sektori tasandil rahastuse garanteerimine. Näiteks on Saku valla investeringute kavas põhimõte, et valla eelarvest eraldatakse igal aastal 0,75% kolmanda sektori organisatsioonidele.

Teiseks näiteks on Rae vald, mille investeringute kavas on kindel summa külaelu arendavatele ühendustele. Kolmas lähenemine on planeerida toetus konkreetsele ühendusele.

ÜHENDUSED HARJU MAAKONNAS

- 5 512 mittetulundusühendust (sh ühistud)
- 3 653 ühendust kui ühistud välja arvata
- 561 ühendust Harjumaal (Harju maakond ja Tallinn)
- 44% ühendustest tegutsevad spordi, kultuuri ja meelelahutuse valdkonnas
- enamik Tallinnas registreeritud ühendusi tegutsevad üle-eestiliselt
- enamik Harjumaal registreeritud ühendustest tegutsevad oma küla/valla/linna piires
- tulumaksusoodustuse nimekirjas on 14% Tallinnas ja 17% Harjumaal registreeritud ühendustest

Näiteks on Keila valla planeeritud rahaliselt toetada Keila Valla Invaühingut, mis koondab puuetega inimeste liite.

Oluline on ka rahaliste ressursside eraldamise korra läbipaistvus ja objektiivsus, mille suurendamiseks on leitud kaks viisi. Näiteks on Saue linnas võetud vastu määrus, mis reguleerib linna eelarvelistest vahenditest spordiühingutele toetuste taotlemise, määramise ja maksmise korra. Teiseks on näiteks Rae vald leppinud kokku põhimõtte, et valla eelarvest rahastatavate ühenduste toetamise otsustamisel osaleb spetsialistide nõukogu. Lisaks kasutatakse arengukavade kohaselt ühenduste tegevuse soodustamiseks veel järgmisi meetodeid: oma valla või linna ühenduse eelistamine võrdse pakkumise korral, vabatahtlikkuse idee toetamine ja ühenduste tunnustamine infokanalitena elanikega suhtlemisel.

Ühenduste ja omavalitsuste suhted

Ühenduste ja KOV suhete juures ilmnes kaks olulist asjaolu, mida peab konteksti mõistmiseks meeles pidama. Esiteks on mitmete ühenduste esindajad ise volikogus, valla- või linnavalitsuses, osalevad mõnes KOV komisjoni töös, on külavanemateks või on endised kohalikud poliitikud. Selline olukord loob väikeses kohas mõnedele ühendustele olulised eelised. Samas võib ühenduse seostamine poliitilise tegevusega ka kahjustada suhteid KOV esindajatega. Teiseks sõltub suurem osa kohalikest ühendustest rahaliselt olulisel määral KOV eelarvest. Uuritud 11 ühendusest 6 saab oma põhilise sissetuleku (üle 70%) KOV eelarvest.

Uuritud 11 ühendusest 8 pidas oma suhteid KOV organite ja ametnikega heaks või väga heaks. Nende ühenduste sõnul on koostöö pidev ja suhtlus igapäevane: "Kui mingi küsimus tekib, siis lähen valda ja saan alati arutada ning mingi lahenduse koos leida". Kuid kolme ühenduse sõnul pole suhtlus KOV esindajatega eriti tulemusrikas ning omavalitsuste esindajate käitumise kohta kasutati isegi väljendeid nagu "loobib kõikid kodaratesse", "pidurdab arengut". Mõne ühenduse hinnangul on koostöö KOVga häiritud seetõttu, et omavalitsuse esindajaid segab ühenduse juhi poliitiline kuuluvus ja aktiivsus.

Ühenduste ja KOV sõnul on nende koostöös kolm peamist vormi: ühenduste tegevuse rahaline toetamine KOV eelarvest (sh otse teatud kulude, nagu ruumid ja ühenduse juhi kuupalk, katmine); teenuste tellimused koos rahaliste ressursside eraldamisega; KOVi organite, poliitikute ja ametnike moraalne toetus ühenduse tegevusele.

Tulevikus soovib enamik ühendusi ja KOV juhte, et koostöö jätkuks. Siiski soovivad mitmed ühendused tulevikus suuremat rahalist ning ka moraalset toetust oma tegemistele. Mitmed omavalitsusjuhid aga märkisid, et sooviksid vähendada KOV poolset osakaalu ühenduste sissetulekutes.

Peamised soovitusel omavalitsusjuhtidelt ühendustele olid: rohkem tähelepanu raamatupidamise korrashoiule; otsida finantsallikaid ka mujalt lisaks KOVi panusele; rohkem tähelepanu oma tegevuse tutvustamisele avalikkusele ja pidevale toetajate ringi suurendamisele.

Uurimusraportiga saab tutvuda Harju Maavalitsuse kodulehel (www.harju.ee), Eesti Mittetulundusühenduste Ümarlaua kodulehel (www.emy.ee) ja EMSLi kodulehel (www.ngo.ee).

RIIN KRANNA

Harju Maavalitsuse nõunik, uuringu autor
riin.kranna@mv.harju.ee

UNGARI KUULUS 1%

Ungari seadusesäte "Üksikisiku maksustatud sissetulekust kindlaksmääratud osa kasutamine vastavalt maksumaksja poolt määratud" annab eraisikutele õiguse määratleda kindlaksmääratud osa kasutamist nende makstud maksudest.

Sellega saab iga Ungari maksumaksja annetada 1% enda poolt makstud maksudest mittetulunduslikule organisatsioonile ja 1% kirikule. "1% seadus", nagu seda sageli kutsutakse, on uuenduslik lähenemine, mis ergutab toetusi mittetulundussektorile.

Seda on eeskujuks toodud mitmetes teistes maades Kesk- ja Ida-Euroopas. Sellest ajast saadik, kui Ungari algatas "1% seaduse", on ka Slovakkias jõustunud 1% seadus, Leedus 2% seadus ning Poolas on kaalumisel 1% kogumine ühiskondlikku kasu toovate tegevusalade ja vabatahtlikkuse seaduse projektis.

Annetustena laekus sadu miljoneid

Ungari kogemus on näidanud 1% algatuse olulisust mittetulundussektorile. 2001. aastal määras 1,4 miljonit maksumaksjat oma deklaratsioonides 1% annetused. Annetusi oli kokku 25 miljonit USA dollarit (praeguse kursi järgi umbes 350 miljonit krooni). Raha sai 17 300 mittetulundusorganisatsiooni, kogusummas ligi 16 miljonit dollarit (224 miljonit krooni). Lisaks määrasid maksumaksjad seaduse alusel 7,4 miljonit dollarit annetustena kirikule. Alltoodud diagramm näitab annetuste kasvu seaduse jõustumisest.

Lisaks sellele, et seadus on vahendiks, mille abil õhutada mittetulundussektori toetamist, annab seadus maksumaksjatele ka võimaluse mõjutada otseselt seda, kuidas osa nende maksudest kasutatakse. Seadus on tõstnud ka üldsuse teadlikkust mittetulundussektorist ja selle panusest ühiskonda ning innustanud mittetulundusorganisatsioone paremini teavitama avalikkust oma missioonist ja tegevusest.

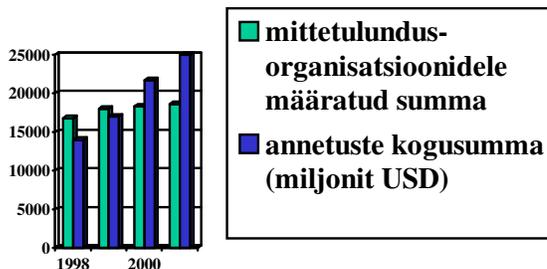
1% annetustest tulu saajad võivad olla ühingud (*association*), sihtasutused (*foundation*) või riiklikud sihtasutused (*public foundation*), mis seaduse kohaselt tegelevad ühiskonnale kasu toova tegevusega. Viimaste hulka kuuluvad kindlat tüüpi riigiasutused (muuseum, ooper) ja oluliste küsimuste lahendamiseks koostatud programmid, mis kinnitatakse igal aastal valitsuse poolt (nt üleujutuste poolt tekitatud kahjude leevendamise programm).

Lisaks peavad mittetulundusorganisatsioonid vastama ka teistele nõuetele: (1) neil ei tohi olla riigi ees võlgu (või nad peavad vastu võetud 1% kõik võlad tagasi maksma); (2) nad peavad tegutsema Ungari rahva huvides Ungaris või piiri taga ja (3) nad peavad avalikustama raha kasutamise aruanded.

Seaduse vastuvõtmisest on pidevalt suurenenud seadusega kaetud mittetulundusorganisatsioonide ja kirikute toetamine maksumaksja poolt, mis iseloomustab üldsuse teadlikkuse kasvu ja toetust 1% algatusele. Kui 1997. aastal kasutas seaduse pakutud võimalust vähem kui 30% maksumaksjatest, siis 2002. aastaks kasutas võimalust annetada juba üle 44% maksumaksjatest.

CATHY SHEA

Rahvusvaheline Mittetulundusõiguse keskus
International Center for Not-for-Profit Law (ICNL)
www.icnl.org

TEEMA – MAKSUNDUS

Oleme mitmes Infolehes kirjutanud maksundusest kui ühenduste toimimise ühest olulisest mõjutajast. Maksupoliitika on ju tegelikult kaudne riigipoolne toetus või siis hoopis takistus. Palusime Raidla&Partnerid advokaadil **Maiu Fischeril** teha ülevaade Eesti ühendusi ja annetusi puudutavatest maksudest.

ANNETUSED JA MAKSUNDUS

1. TULUMAKS

Tulumaksuseaduse kohaselt võivad maksusoodustuse saada heategevuslikud avalikes huvides tegutsevad ühendused.

Maailmapraktikas tehakse maksustamisel vahet avalikes huvides tegutsevate ühenduste (*public benefit organizations*) ja omahuvides või vastastikes huvides tegutsevate ühenduste (*mutual benefit organizations*) vahel. Eestis tehakse seda vahet ainult tulumaksusoodustuse saajate nimekirjas, seadustes on avalik huvi määratlemata.

Tulumaksusoodustust võib taotleda ja saada ka ühendus, mis sisuliselt avalikes huvides ei tegutse, nt kutseorganisatsioonid (kutse-, ameti- ja erialaliidud), seltsid, loomeliidud, poliitilised organisatsioonid, korteri-, elamu-, jm ühistud ning huviklubid (nt golfklubid). Maksusoodustust saavad ka riigi või kohaliku omavalitsuse poolt asutatud ja nende finantseerimisel tegutsevad ühendused.

Tulumaksusoodustuse nimekirja kandmist saab taotleda kaks korda aastas. Hetkel on nimekirjas umbes 1 400 ühendust.

Annetajaid puudutav regulatsioon

Seadus reguleerib isikute ringi, kellele tehtud annetused saavad maksusoodustuse: tulumaksusoodustusega ühendus (TMS § 11 lg1); kirik, kogudus; riigi või kohaliku omavalitsuse teadus-, kultuuri-, haridus-, spordi-, korraldus- ja sotsiaalhoolekandeasutus; kaitseala valitseja; haiglat pidav isik (üksnes juriidiliste isikute poolt tehtud annetuste osas) ja avalik-õiguslik ülikool (üksnes füüsiliste isikute poolt tehtud annetuste osas).

Füüsilised isikud

Annetuse tegemine ükskõik kui suures ulatuses ei too kaasa tulumaksu tasumise kohustust. Iga inimesel on aga õigus tulust maha arvata kingitusi ja annetusi, mis on tehtud eelpool nimetatud organisatsioonidele summas, mis võrdub 5%ga maksustatavast tulust. Maksimaalne mahaarvamiste suurus on 100 000 krooni kalendriaastas inimese kohta (see summa sisaldab eluasemelaenu intresside, koolituskulude ja annetuste mahaarvamise summat).

Nt aasta maksustatav tulu on 1 000 000 krooni, 5% - 50 000 krooni. Kui annetusi on tehtud kuni 50 000 krooni eest, võib selle summa maksustatavast tulust maha arvata (arvestades, et eluasemelaenu intresside ja koolituskulude mahaarvatav summa kokku ei ületa 100 000 krooni). Kui tulumaks on juba tasutud (nt palgalt kinni peetud), saab selle summa tagasi taotleda. Summa võib olla ka suurem, kuid 100 000 krooni ületatud tulumaksu tagasi ei saa.

Juriidilised isikud

Juriidilistel isikutel on õigus teha kingitusi ja annetusi ilma nendelt tulumaksu tasumata eelpool kirjeldatud isikutele järgmistest summadest:

3% isikustatud sotsiaalmaksuga maksustatud väljamaksete summast kalendriaastas (so 3% summast, mis on palga ja sarnase maksena välja makstud; ei sisalda erisoodustustena antud summat) või

10% eelmise majandusaasta kasumist

Kõik kingitused ja annetused, mis tehakse muudele kui ülalnäidatud isikutele, on maksustatavad tulumaksuga (umbes 35%). Juhul, kui kingitused tehakse töötajale või töötajaga võrdsustatud isikule, ka sotsiaalmaksuga (33%).

2. KÄIBEMAKS

Kauba võõrandamine või teenuse osutamine kas tasu eest või tasuta on käibemaksuseaduse tähenduses käsitletavad majandustegevusena ning üldjuhul maksustatud käibemaksuga.

Võõrandatavale kaubale, teenusele tuleb lisada käibemaks ning see riigile üle kanda. Kui kaup või teenus osutatakse tasuta, tekib käibemaksu tasumise kohustus ikkagi (aluseks võetakse kauba või teenuse turuväärtus).

Käibemaksu ei tule võõrandatavale kaubale või teenusele lisada, kui:

- käive kalendriaasta algusest arvates on alla 250 000 krooni ja isik ei ole registreeritud käibemaksukohuslaseks
- seaduses on konkreetne säte, mis välistab konkreetse kauba müügi või teenuse osutamise maksustamise käibemaksuga (KMS § 18; 31 – teatud tervishoiuteenused, sotsiaalteenused, turvakoduteenused, koolitusteenused, MTÜ poolt tasuta oma liikmetele osutatavad teenused; välisabi korras saadud tagastamatu abi)

Majandustegevust käibemaksuseaduse tähenduses tuleb tõlgendada laialt, st kauba üleandmine või teenuse osutamine on käibemaksuga maksustatav, kui ei ole kehtestatud erandit. Käibemaksul ei ole mingit seost tulumaksusoodustuse nimekirjaga.

3. VÕIMALIKUD MUUDATUSED MAKSUSTAMISES

Ühendustele tulumaksusoodustuse andmise kriteeriumide täpsustamine:

- TMS § 11 muudatused, mis täpsustavad, millised on avalikes huvides tegutsevad ühendused
- maksusoodustust saavate ühenduste raamatupidamise läbipaistvuse suurendamine
- kas riigi ja kohaliku omavalitsuse poolt loodud ühendused peaksid saama soodustuse?
- kas maksusoodustust peaks sõltuma ühenduse suurusest ja käibest?

Oluline on ka vabatahtlikkust puudutava regulatsiooni loomine, et võimaldada ühendustel teha teatud kulutusi vabatahtlikele ilma ühenduste või vabatahtlike poolt sellest tulumaksu maksmata (nt lähetuskulud).

MAIU FISCHER

Raidla & Partnerid

www.raidla.ee

MIDA VEEL PEAB TEADMA:

1.02.2003 pidid kõik tulumaksusoodustusega ühingute ja sihtasutuste nimekirja kuuluvad organisatsioonid saatma maksuametile saadud kingituste ja annetuste ning nende kasutamise deklaratsiooni **INF 4** (portal.ma.ee/pls/portal30/docs/FOLDER/E_TEENUSED/DEKLARATSIOONID/INF_D/VORM_INF_4.PDF).

25.04.2003 oli neid laekunud ligikaudu 300 ehk esitanud on selle 25% nimekirja organisatsioonidest.

Maksuametist on suusõnaliselt öeldud, et tõenäoliselt seekord deklaratsiooni esitamata jätmist nimekirjast väljaarvamise aluseks ei võeta. Samas on maksuametil see võimalus endiselt olemas. Seoses sellega juhib EMSL tähelepanu asjaolule, et antud deklaratsiooni esitamine **ON KOHUSTUSLIK** ja et seaduse mittetundmine ei vabasta selle täitmisest (ükskõik kui küsitavad selle sätted ja vormid ka poleks).

Soovitame kõigil, kes endiselt nimekirjas püsida tahavad ja kelle deklaratsioon täitmata, see siiski tagantjärele ära teha ja edaspidi tähelepanelikum olla.

EMSL proovib koos maksuametiga leida lahendust, et vormi ei peaks sellisel kujul enam täitma. Leidsime, et vorm INF 4 II osas esitatavad andmed on mõttetu, kuna need kordavad majandusaasta aruandes olevaid. Maksuamet nii ei arvanud, kuid pöördume küsimuse lahendamiseks rahandusministeeriumi poole.

www.maksuamet.ee

ÜRITUSTE KORRALDAJATELE EESTI KEEL

EMSL korraldab palju erinevaid üritusi. Oleme alati pidanud oluliseks, et need oleksid sihtgrupile kättesaadavad ning kvaliteetselt korraldatud. Hinnangud senistele suvekoolidele, teabepäevadele, koolitustele, seminaridele ning konverentsidele on kõrged ja seda taset tahame hoida.

Soovime jagada ka teiega kahte olulist teemat, mida kõik ürituste korraldajad peavad teadma ning arvestama: keelenõuded ja puuetega inimeste vajadused. Nii palusime **Keeleinspektsiooni järevalvejuhil LEHO KLASERIL** rääkida, millised on keelenõuded rahvusvaheliste ürituste korraldamisel. **Kas peab igal üritusel tagama eesti keele tõlke osalejatele?**

Tõesti, nii see on. Leho Klaser selgitas, et Eesti riigis tuleb asju ajada eesti keeles ja ükski inimene ei peaks tundma ahistust selle pärast, et kõige paremini oskab ta oma emakeelt. Kellel asja vastu suurem huvi, võiks lugeda keeleseaduse § 4 lg1. Seal on mittetulundusühingud ja sihtasutused lausa eraldi välja toodud. Rahvusvaheliste ürituste korraldamisel määrab võõrkeelte kasutamise korra ürituse korraldaja. Kuid tähelepanu: jutt on üksnes võõrkeelte kasutamise korrast. Tsiteerides valitsuse määrust nr 32 (29.01.1996): "Avalikkusele suunatud rahvusvahelistel üritustel peab korraldaja tagama ettekannete tõlke eesti keelde." Enamik üritusi on suunatud avalikkusele, seda enam, kui on välja saadetud kutsed. Kinnistel üritustel (oma asutuse töökoosolekud, asutuse jõuluõhtu jne) on igapäev võimalik harjutada oma võõrkeeleoskust.

Eesti keele kasutamise nõuete eiramise eest asjaajamises, kirjavahetuses, aruandluses, isikutega suhtlemises jne karistatakse rahatrahviga kuni 200 trahviühikut. Vähemalt teist korda toime pandud sama teo eest on karistus keeleseaduse järgi kuni 300 trahviühikut.

PIRJO VAARMAA, Tallinna Puuetega Inimeste

Koja tegevjuht, millised on soovitusel ja tingimused, et puuetega inimesed saaksid võrdselt teistega üritustest osa võtta?

1. Liikumispuu

Esmajoones on vajalik kaldteede olemasolu, mis peaksid olema õige languse ja karedusastmega. Kõikidel tõusudel, olgu see siis kaldtee või trepp, peab olema liikumispuudega inimesel võimalik toetuda käsipuule. Auto parkimiseks peaks olema eraldatud ja märgistatud kohad võimalikult hoone sissepääsu lähedal. Soovitav on juba eelnevalt konkreetse puudega inimesega läbi arutada tema vajadused ning võimalusel ja vajadusel kindlustada abi. Tähelepanu tuleb muuhulgas pöörata ka sellele, kas puudega inimene ulatub asju ja materjale kätte saama, kas ta saab liigelda paigutatud laudade vahel jne. Tagada tuleks pääs WCsse. Juhised kaldteede jm jaoks on võimalik leida ehitusseadusest.

2. Nägemispuu

Nägemislangusega inimeste puhul on esmavajalik tähistada kollase või oranži värviga sisse- ja väljapääsud ning trepi esimesed ja viimased astmed. Võimaluse korral tuleb inimesele vastu saata ürituse korraldaja, kes aitab leida ruumi, kus üritus toimub. Kättesaadav peab olema juhendaja liikumiseks hoones, toitlustamise ajal.

3. Vaegkuuljad

Helivõimendi peaks olema ürituse korraldamisel esmatähtis. Peale selle on rahvarohkes ning kajavas ruumis vajalik paigaldada induktiivvõimendiga silmuskontuur, mis teeb kuulamise mugavamaks ja arusaadavamaks. Ruumi, kuhu on paigaldatud silmuskontuur, tähistatakse rahvusvahelise sümboliga: T-tähis kollasel taustal koos vastava kirjaga "siin töötab induktsioonvõimendi".

Lisainfo: Eesti Vaegkuuljate Ühing, tel. 06 115 680. Konsultatsioon ja paigaldamine: Kuulmisrehabilitatsiooni Keskus 0 645 4046 ja OÜ Electronics Design 0 605 3060.

Uus raamat

"EESTI VABAÜHENDUSTE JA MITTETULUNDUSSEKTORI JÄTKUSUUTLIKKUSE VÕRDLEV HINDAMINE JA VAJADUSTE ANALÜÜS"

EMSL 2003; 106 lk.

Tegemist on EMSLi poolt väljaantud analüüsiga, mis räägib vabaühendustest Eestis, nende jätkusuutlikkusest ja keskkondlikest teguritest. Esimesest osast leiame ülevaate Eesti vabaühendustest, mis on koostatud ühenduste poolt arutatud maakondade lugude põhjal. Ülevaate lõpus on hindamistabel, kus maakonnad ise oma jätkusuutlikkust hindavad. Sellele järgnevad maakondade lood, mis algavad statistilise ülevaatega ja mille lõpus on ära toodud maakonda hinnanud inimeste nimed.

Lisaks maakondade lugudele lisasime parema ülevaate saamiseks ka eraldi kirjutisena Eesti mittetulundussektori statistilise pildi, mis keskendub kolmandas sektoris loodud töökohtadele ning palkadele.

Raamatu teises osas saate lugeda EMSList ning ühenduste tugikeskuste võrgustikust.

Raamatu lõpus toome ära juhendavad materjalid nagu ühenduste eetikakoodeks, avalik pöördumine ning EKAK.

Raamat on saadaval EMSLi infokeskusest, Jaan Tõnissoni Instituudist, (mõlemad Endla 4), Avatud Eesti Fondist (Estonia pst. 3/5) ja kohalikest tugikeskustest.

TÄHTSAD KUUPÄEVAD

29.-30. august 2003 - SUVEKOOL

EMSLi 2003. aasta suvekool toimub 29.-30. augustini ja teemaks on Euroopa ühenduste näited ja projektid, mida Eestis oleks võimalik kasutada. Koht on täpsustamisel.

14.-15. november 2003 - KONVERENTS

Tulemas on EMSLi ja BAPPI korraldatud Eesti III ühenduste konverents. Seekord on fookuses kodanikuühiskonna areng ning keskendumine vastutuse ja võimu vahelise tasakaalu hoidmisele. Konverents on mõeldud peamiselt ühenduste esindajatele, kuid ootame ka poliitikuid, kohalike omavalitsuste tegelasi, ametnikke, ettevõtjaid ja ajakirjanikke. Toimumiskoht on Viru uus konverentsikeskus. Registreerimine algab augustis.

Esimene konverents "Ühiskond teelahkmel" toimus 1999 ja teine "Nägemusest muutusteni" 2001.

www.ngo.ee

Adressaat:

Postmark

Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liit
Endla 4, 10142 Tallinn
Tel (0) 626 3309
Faks (0) 626 3310
E-post info@ngo.ee
www.ngo.ee